

«Legendă și adevăr în biografia lui M. Eminescu» de Ion Roșu

Legendă și adevăr în biografia lui M. Eminescu subliniază Originalul, formula fiind preluată din Păscaliu...

copierii unor nume de Iminovici în scrisa vechi, pe care Ion Roșu le leagă de sturpa bucovinească a Iminoviciilor...

Sint de clarificat, însă, câteva noțiuni sau formule, cum ar fi termenul «critică» eminesciană...

Cind originea bănățeană a neamului Eminoviciilor din Bucovina este dată ca sigură...

În sfârșit, un titlu este rădăcină de obședă și la un popas asupra noțiunii de «adevăr»...

În fond, Ion Roșu și-a rind dovedit prezenta de a fixa originea neomănească...

autorul la conferință a actualitate cu titlu nemeritat...

Urmează a doua serie de negațiuni a scenariului căruia: Eminovici nu sînt neam «bucovinian»...

Ar rezulta de aici că originea transcarpatină, considerată în discuția anterioară...

Alte probleme sînt abordate în discuția următoare...

În sfârșit, un titlu este rădăcină de obședă și la un popas asupra noțiunii de «adevăr»...

Clasicizare

Urmare din pag. 1

capitulul de Eminescu: inefabilă coerență a genului, a unui moment istoric fertilizant...

Între arta și știința a existat în perioada modernă, postrenascențială, o mare schimbare...

În felul acesta se dă a crede a fi argument al Inchilului nostru acțiunii destructive...

ATITUDINI

Literatura și «mașinile inteligente»

mare parte genul: calitate netransferabilă și inutilizabilă extern...

În sfârșit, un titlu este rădăcină de obședă și la un popas asupra noțiunii de «adevăr»...

În felul acesta se dă a crede a fi argument al Inchilului nostru acțiunii destructive...

Urmare din pag. 1

Etic și estetic

plia Școala Ardeleană, poetul Vlădăreț, pasivității etc. ecot în relief același aspect lumindul...

literaturii. Si care poate fi acuzat Hașdeu de «proletariatul» în incantatul său studiu intitulat...

M. Ungheanu

Urmare din pag. 1

În ce privește fizica, că mă străduiesc, și încă «cu răsunet» să distrug «modelul» călăuzit...

Urmare din pag. 1

Problema care se pune actualmente nu mai este decât a-o adopta sau nu în câmpul științelor...

Flăcărul de română

Modernizarea perspectivei

Indiferent de metodele utilizate și procedeele folosite, în școlile de abordare a textului literar, scopul este același și el vizează cu precizie, în trele alte elemente, mesajul estetic, estetică, virtuțile formative. Dacă analiza structurală, semiotică, psihologică, matematică pot fi întâlnite mai frecvent în învățământul universitar, în cel pre-universitar, analiza stilistică și interpretarea parțială a fi, în spiritul unor îndrumări deosebite și, singulare metode posibile, adecvate particularităților de vârstă școlară, aplicabile și dezvoltate în același timp deprinderi și obiceiuri pre-liceale și pregătind pe înaltul conștient de text literar pentru metode mai complexe de analiză. Nu trebuie uitate că anumite metode ar fi revoluționale, iar altele, de o înșurțată interpretativă neobișnuită. Tot ceea ce s-a dovedit valoros în tradiția școlară românească funcționează cu nou, într-o formă modernă de certă eficacitate operațională. Exponerea, conversația, studiul individual nu pot fi înlocuite de nici un artificiu metodologic. Se știe că tot ceea ce este înțeles și vădită criteriul axiologic prin referința la dimensiunea clasică; aceasta, verificată în timp, exprimă o categorie stabilă.

Modernizarea învățământului nostru nu este o simplă modă, eferemeră ca toate modelele și o necesitate imperioasă în avalanșa informațională a acestui sfârșit de secol. Există în practica analizei literare din țara noastră, o abordare a acestui tip de text, un fel de optică tradițională, în sensul că operele selectate prin programe școlare sunt supuse, în virtutea metodologiei operaționale unor interpretări a ceea ce și aceeași de mai bine de cîteva decenii. Ele au constituit substanța și conținutul criticii tradiționale și în acest sens, au fost manuale și ghiduri. Manualul nu poate fi unic decât al autorilor generații, de aici ideea de îmbogățire a lor, de actualizare, uneori chiar de restructurare. Întrebarea cea mai frecventă este dacă astfel de manuale „preuniversitare” (în sensul și nivelul recepțiilor ori evaluării critice) nu e vorba de fantazii interpretative, și de conștientizării, rezultate în examinările critice serioase unei conjugate.

O primă întrebare este aceasta: **cînd începe literatura română?** Începe ea la 1521, data redactării în limba română a primului document păstrat — **Scrierile lui Neacșu**. —? Avenim până la această dată o epocă întinsă pe cîteva secole de slavonism cultural, limbă a Răsăritului în timp ce latina funcționa ca limbă oficială a Occidentului... Dar la Dunărea de Jos fuseseră redactate scrieri și cu o mie de ani în urmă, în limba latină, în Dacia postromanică. Studii solide și conjugate au lămurit această problemă — este vorba de perioada străromână a literaturii noastre — (ca să nu uităm că în manual școlar, literatură română este perioada slavonismului cultural întinzîndu-se „mileniul al III-lea” sau a fost numit acest interval în cultura română. În ultimele două decenii au avut loc cercetări solide, care au lămurit — și nu numai pentru noi — perioada așa-zisului „mileniu al III-lea”). În lumina acestor cercetări se impune o nouă periodizare a literaturii române. Desfășurată pe circa două sute de ani, literatura aceasta, a originilor noastre ca popor, rămîne încă un șantier deschis pentru cercetătorii specializați. Această perioadă „străromână” — dacă tot vorbim de „o limbă străromână” — trebuie să-și facă loc și în manualele de liceu... Iar chestiunea să-și găsească locul și în evoluția cercetării literare.

Să luăm, bunăoară, un subiect mai cunoscut — cazul lui Eminescu — considerat, multă vreme, „ultimul mare romantic european”, formulă care nu mai corespunde intrucît poezia națională este, în mod sincer un mare romantic, exprimînd în opera sa întregul arsenal de teme și motive specifice românescului, dar plătite pe sensibilitatea românească. E aici o diferențiere romantică, în care elementele de clasicism, de realism critic, de baroc, chiar de simbolism și

de modernism incipient (cum a arătat critica mai recentă) exprimă o doctrină romantică, de formulă națională. Se vehiculează, de asemenea, în școlile de învățămînt, în mod repetat, la modul absolut, în viașă eroică ori în filosofare idealistă, utopică, un Eminescu exprimînd încă imaginea mai veche, a genului abstrahat, al condiției hipererotice. Numai dacă ne referim la condiția biografică, agitată și activă, ori la gazdăria sa, de o factură implicată, efervescentă, fulminantă adaptată la modul absolut, în viașă eroică ori în filosofare idealistă, utopică, un Eminescu exprimînd încă imaginea mai veche, a genului abstrahat, al condiției hipererotice. Numai dacă ne referim la condiția biografică, agitată și activă, ori la gazdăria sa, de o factură implicată, efervescentă, fulminantă adaptată la modul absolut, în viașă eroică ori în filosofare idealistă, utopică, un Eminescu exprimînd încă imaginea mai veche, a genului abstrahat, al condiției hipererotice.

La fel stau lucrurile, bunăoară, și în cazul lui Macedonski studiat în școlile în ultimele decenii, pe rînd, cînd ca scriitor romantic, cînd ca poet simbolist, cînd ca scriitor baroc (de factură estetică mai complexă, ce ar exprima o optim figură contradictorie a poetului) este mai operant și el a fost dat chiar de Adrian Marino, care într-un articol, aprecia că „luzionarea și dezamăgirea, el demagogia, sînt tipice barocului și lui Macedonski, în opera căruia apar toate cele mai baroce din întreaga literatură română”. Mai recent, un alt cercetător, precum Edgar Papu împărtășește această idee (v. lucrarea **Barocul ca tip de existență**). În barocul literaturii macedonice încercat și strălucitor pînă la un limbaj poetic aparte, se pot citi, pe fragmente, determinări clasice, romantice, parnasice, naturaliste, simboliste. Fragmentele, însă, conduc mai greu la o semnificație mai largă, de aceea barocul sînt trebuie privit în ansamblu, cînd e vorba de structură și cercetat pe detaliu, cînd el se pretează analizei de stil și limbă. Trînd poezia pe totă gama, aceasta străbate pînă la noi în toată plenitudinea ei dramatică. Cu Macedonski literatura română lasă în urmă un secol și deschide o epocă.

Sînt și alți autori asupra cărora n-au încetat să apară noi interpretări critice (e vorba însă de „Balșugul”, considerat multă vreme roman pastorec mioritic, cu intrigă antropologică, poezii unei mai vechi evaluări critice. Studii recente au completat această imagine, dînd la iveală un Sadoveanu rafinat, modern, care trebuie conștientizat la o imagine a cărei dezvoltare e necesară. Este anul. Reținem un autor de o obiectivitate rece, apăsătoare și de o scortocăie structurală? Este stilul lui „incolor” și lipsit de orice vibrație lirică? Aceste embleme sînt unilaterale și cercetarea recentă le-a corectat îmbogățindu-le, dînd scriitorului o imagine completă, întregă.

Se poate vorbi, de asemenea, de modernitatea lui Coșbuc, de înșurțarea tradiției la Adrian Mănuș și Vilescu, de fantastical „existență” al lui Mircea Eliade, de înșurțarea limbii în poezia lui Blaga, de clasicismul „grec” al lui Labiș în „Moartea căprioarei”, așa cum în năvăla „Duce Anastasia trecea” (de D. R. Popescu). Vladimir Streinu identica mînu Antigoniei. Interpretări noi așteaptă multe alte opere, mai ales cele aparținînd literaturii actuale, unde rămîne încă mult de clarificat. E necesar, deci, ca manualul de liceu să-și găsească pe cele mai interesante interpretări și să-și aducă în actualitate (de fapt, recenta programă analitică de limbă și literatură română pentru liceu prevede o nouă restructurare a materiei, esalonată alfel pe cele două trepte de învățămînt, însă rămîne încă de frumuse, față de om, față de viață) la o situație în care formula structurală veche? (Situatia este pentru toate manualele de liceu aceeași) Interpretări valoroase apar permanent și utilizate lor e, între altele, și aceea de a fi transportate în plan didactic. „Baia de modernitate” care li așteaptă pe clasicii nu trebuie să sperie pe nimeni, mai ales școlarii care e menită a întreține „tineretea clasicilor”.

Z. Cărlucea
profesor — Tg. Jiu

Experiență nouă

Studiul limbii române se bucură în ultimul timp de o experiență nouă: învățarea limbii române ca limbă străină de către cetățenii străini intru-grați învățămîntului superior românesc. Este o experiență întrucît această limbă este o limbă nouă pentru ei, întrucît ei nu au avut încă o experiență în această sferă de preocupări sau un pronunțat caracter aplicativ, din cauza condițiilor vorbirii de asimilarea limbajului. Dacă un student (elev) român poate achiziționa o interpretare corectă, coerentă sau aberantă în sistem, sau sistemul însuși mai mult sau mai puțin complet, față de această limbă, este o experiență corectă, întrucît el nu are niciun specialist (doctorandul) străin trebuie căutată acea interpretare care validează un număr cît mai mare de fapte de limbă, sistemul coerent și complet al limbajului care să-și permită performanța maximă. Revenducind-se la exemplul anterior: clasificarea tradițională a adjectivelor, în prezent, cum s-a arătat, în manualele din gimnaziu și neconformă cu realitatea limbii române, nu-l va împiedica pe elevul (studentul) român să vorbească corect. Dacă însă studentul străin va încadra adjectivul bun și mie în aceeași grupă, el va emite sintagmele fete bune și fete mîce, fiind împiedicat de încadrarea în grupă și înșurțarea corectă a limbii. Exemplele sînt multe, și unele dintre ele, importante. E, de aceea, de așteptat o colaborare mai intensă între cercetarea descriptivă și cea aplicată.

Dar, mai presus de toate, trebuie subliniat că înșurțarea corectă a limbii române este o problemă de patriotism, deoarece lupta pentru impunerea ei a coincis cu impunerea ființei spirituale a poporului român; lupta pentru cultivarea ei neîntreruptă a fost și este o modalitate importantă a consolidării specificului nostru național, a afirmării latinității poporului român și a continuității sale în istorie. În plus, partizanii înșurțării temeinice a limbii române trebuie să mediteze la faptul că ei înșiși i-au înșurțat articulațiile profunde ale sistemului printr-o confruntare permanentă cu limba latină; să mediteze la posibilitatea de a acceda tinerii generații a ceea ce sînt.

Rolul predării literaturii în școală este, de asemenea, imens. Este suficientă precizarea că în partea ei mai valoroasă această este o modalitate sensibilă și sufletească a unui popor, că în viața sensibilitatea impune acea zonă de inflexibil complementaritate a cunoașterii raționale. Totuși, spre deosebire de celelalte arte, literatura are o mare forță în a determina conștiința și rațiunea ca pivot principal al ei, de a debata se folosesc de instrumentul rațiunii înșurțate. În această privință rolul educativ de o importanță deosebită al literaturii. Cazul particular al literaturii române, scris în cea mai mare parte a ei în răsăritul scurt dintre bătăliile importante ale poporului, nu face excepție dimpotrivă, dacă se are în vedere că este o literatură de o mare conștientizare emoțională adresată în motivații eroice, funcție ale nărușului istoric. Studiul devenirii ei este o școală a patriotismului în care omul nu este învățat să se conformeze idealurilor sfinte ale poporului, unde află modele de integrare în

specificul național românesc, generatoare ale perspectivei inedite spre universalitate. Educația estetică, în care educația prin literatură detine un loc esențial, are rolul de a sensibiliza elevul la sensibilitatea sufletească a omului nou, confruntat tot mai susținut cu științele exacte și cu dinamica sistemelor mecanice. S-a afirmat, pe bună dreptate, că exercerarea sensibilității înseamnă manifestarea instinctului constructiv al omului (autor sau consumator de artă). Pierderea ei (a dragostei față de frumuse, față de om, față de viață) lasă loc instinctului destructiv, chiar dacă nu-l presupune cu necesitate. Avînd în vedere toate aceste comandamente educative ale literaturii ca obiect de studiu, trebuie apreciată orientarea actuală a tuturor manualelor școlare care și-au depășit interesul spre formativ. În plus, pentru primarele manuale de gimnaziu, trebuie apreciată inițiativa de a realiza o educație estetică complexă, ele avînd o finută artistică deosebită, adaptată într-un mod ingenios particularităților de vîrstă. Este de înțeles că această inițiativă nu s-a oprit aici fiind o dovadă concretă a fidelității calitative necomunice a învățămîntului românesc.

Ștefan Găitănaru
profesor — Pitești

Dulcea noastră

Caru-nit cit se leagă
Și amoroasă a pîmînt,
Dulcea noastră și-nțregă
Stea ce stă și-n cuvînt.

Dulcea noastră și-n toate,
Stea o stelelor, nîm,
O rostirăm noi poate,
Ne rostește ea-n schimb.

O rostirăm noi iară
Și iar ca pe-un răd,
Dulcea noastră și-amoră,
Stea o stelelor, tot.

Da-un izvor precum izva
Florii-albastre de lei,
I-amoroasă și casa
Și-amoroși toți ai ei.

Dulcea noastră, prea dulce,
Rug și-nghet la un loc,
Viu ce-ai tu cu să-și culca
Trupu-n ochi, dor de foc.

A. I. Zărnescu

Nobila meserie

Să arzi, să vibrezi, să-ți tresalte inima de mîndrie că tu ești acela care-și faci să privească dincolo de vîră, să audă dincolo de zid, să simtă în tine să-nțeleagă și cit de mare taină e cuvîntul ca element al graiului uman, și cu ce adîncimi și acțiuni este împodobit cuvîntul românesc. Să le demonstrezi că omul, în afara universului lexical, e un mare înșurțat, că, practic, în această ipostază, se află aruncat dincolo de regnul, de specia sa. Fîndu-nuși pietrele, numai copaci pot trăi fără conștiință că sînt iar la baza acestei constanțe stau, precum cărmizile ce așteaptă să fie prinse în zid, ele, cuvintele. Să-i convingi că omul gîndește cu ajutorul cuvîntului, și se gîndește pe sine. Că așa cum spune Blaga, „lumea din preajmă, lumea în totalitate ei e ca o veste în fața a ceea ce e la de din urmă viața”. Să-i convingi că în fața acestei „vesti” omul reacționează cu mirarea, cu uimirea, cu întrebarea, cu marea lui neabădere de a afla, de a cunoaște. Toate acestea topte în modul specific de a fi al individualului, în „stilul” său. Să-i fi conștient de marea sarcină ei și că în fața a ceea ce e la de din urmă viața e înconștient și propria viață cu ajutorul limbii, a limbii române. Căci dacă universul de cunoaștere e un labirint în care fiecare disciplină de învățămînt, fiecare știință reprezintă „cheia”, „cîrul” acestui labirint. Fiindcă și matematica, și fizica, și chimia se pricep cu ajutorul limbii române.

Și să nu uîți ordinea demersului tău: mai înțelegi însăși limba, spre a fi conștient în termenii cei mai exacti cu ajutorul cuvîntului, și apoi să-i conduci spre marile descoperiri: aceea de lumi paralele cu care reală din opere literare, sau calitatea, rezultat al propriului lor demers creator, cînd e vorba de copil cu talent literar.

Să-i faci nu doar să gîndească lumea în limba română, cea mai curată, dar să gîndească însăși limba, spre a fi conștient în termenii cei mai exacti cu ajutorul cuvîntului, și apoi să-i conduci spre marile descoperiri: aceea de lumi paralele cu care reală din opere literare, sau calitatea, rezultat al propriului lor demers creator, cînd e vorba de copil cu talent literar.

Să devii la timpul optim un abil mesager al „vestii” pe care lumea le-ai adresată și față de care ei manifestă o aprinsă dorință de înțelegere. Să fi conștient că de felul cum te vei dovedi un bun „propagandist” al disciplinei, înțelegerii sau neînțelegerii din partea lor a faptului că înșurțarea corectă a limbii și literaturii române reprezintă cheia de boltă în propria formare spirituală, primul și cel mai înalt act de cultură.

Și să-ți afli nielul. Și nu începi neapărat cu tratatele. Niel cu riguroasă științific în expunere. Poate că nu mai bine o discuție de la suflet la suflet. Nu neapărat după prescripțiile didacticei „moderne” și nu urmînd rezultate urgente. Ci așa, ca o dezbateri în familie. Ca acasă, între frați și surori, cu mama și tata. Dar cu rîvnă și sudoare. Ca tîrînu la cîmp și cu sentimentul acestuia cînd aruncă sămînta sub brazdă. Ca minerul scormonind în inima pîmîntului și cu încrederea acestuia că scoate la iveală lumina și căldura. Să te lupți dar ei să-ți chemi ca pasărea ce-și învață puțul la zbor, apoi să te întorci și să-ți îndemni să grăbească fără ca ei să observe. Să înaintezi împreună cu ei, tu cu sentimentul că-ți ai făcut datoria, el cu acela că-ți ai euzerit. Că ai pus stăpînire adată pentru totdeauna pe întorochetele, dar adă de pitorești cărări ale limbii române.

Să le dovedești că limba noastră „la ea acasă” e o împărțitășă” cum spune marele Eminescu, că e „un sirag de piatră rară” cum zice alt poet. Să recurgi și tu la metaforă, să plastificezi, arătînd poate de la prima lecție că între limba română vorbită de ei acasă, în familie, și cea care se învață în școală, există o diferență de la o zi de lucru la duminea săptămînilor. Că limba română, ca și românul, are haine de lucru, dar și vestiminte de sărbătoare. Și pe noi ne reprezintă altă muncă, cit și sărbătoarea.

Apoi să clarifici unele tatonări, unele ezitări, unele confuzii. Să le explici că arhitectura limbii române, arta construcției ei, gramatică se cheamă; că ortografia, ortepia și punctuația reprezintă o lege întinsă în această construcție. Că polisemia limbii române — poate cea mai bogată dintre toate limbile globului — este ur fel de imboclore protecție a cuvîntului românesc, un fel de înfrîntă a bobului de grîu. Că gramatica nu „este un fel de matematică și literatură cu totul altceva”, că între una și alta există o firească și strînsă îngemănare. Că limba s-a născut dintr-o necesitate primordială, aceea de a comunica între oameni, dar ulterior a răsunat și la un alt deșiderat: nevoia de exprimare a gîndurilor, sentimentelor, stărilor și ideilor, care e tot un fel de comunicare, dar cu

sine însuși. Și astfel s-a născut literatura. Să-i convingi că schimbarea cuvîntului în artă este similară cu flăcăul devenit mire, cu lumea preschimbată în noaptea. Ca în „Miorița”. Și după ce-ai făcut toate acestea, după ce vei ajunge pe culmea înșurțării de mulți din cei cu care ai pornit la drum, unde soarele succesului și se va părea atît de aproape, fără a te lăsa orbit de razele lui, să le dai drumul în lume. Să-i urmărești un timp cum se pierd singuri: pe căile, pe magistralele vieții și culturii, ale literaturii române și universale. Să te mîndrești cu o tă tandrețe, cu cit optimism față de porțile spiritului încrezător că li se va deschide.

Ion Gheorghe Pricop
profesor — Huși

chide îndată; să zîmbești, să le mai faci un semn de adio, să-ți dea lacrimile ca atunci cînd te-ai despărțit de propriul copil, și-ai să te întorci. Să te întorci și s-o lei de la început. Cu alții, cu altele, într-un alt fel. Cu aceeași sfînte principii, cu aceeași dragoste și dăruire. Cu aceeași ardere, profesore!

Să faci toate acestea, și să-ți se pară puțin. Iată o nobilă meserie!

Repetabilul clasicism

Septembrie continuă să celebreze Poetul și Fovestitorul. Ocazia nu e dată totuși de centenarul atît de fertil (deși se integrează acestuia li, ci de firescul reînnoșării școlilor. A începe cursurile cu deschiderea unui volum de poezii eminesciene — iată gestul de sărbătoare continuă devenit fapt de existență. Și acest lucru, fiindcă la unele clase liceale, de pildă, chiar programele școlare o cer astfel...

S-a ajuns astăzi la o situație favorabilă. Eminescu este scriitorul care fixează vîrștele urmării în aproape toate momentele școlărești. Avem astfel un Eminescu al naturii, meditației și istoriei în toate clasele gimnaziale, chip căruia li se adaugă prozatorul în clasele liceale... Se poate spune că aproape o cincime din orgle de literatură la clase sînt dedicate lui Eminescu, în vreme ce în clasa a unsprezecea prin prozator se întemeiază proza fantastică a visului, prefigurîndu-se tipologia „invinșului” de la începutul acestui secol.

Aceasta sînt realități materiale. Căror li se subordonează cam în același fel Creangă însuși; prezent și el în gimnaziu și liceu deopotrivă... Sînt clasicii noștri repetabili, clasicii de care elevul nu se desparte de la începutul școlii. Dar insistăm: aceștia sînt realități materiale. Realități ideale, sau cele care tind să devină astfel, se află dincolo de cantități, de cifre, de programe. Dincolo de acestea sînt orele de clasă — realitatea vie a poeziei și prozei eminesciene. Traza poznașă a lui Creangă, improviziabila lui sintaxă, rafinată și amoroasă... Dincolo de Luceafărul există marea muncă a poetului (care trebuie înțelesă li, obșesia perfecțiunii în pregătirea capodoperei prin travaliu, ce pare nesfîrșit, asupra versului, variantelor sau textelor „colaterale” și subsecvențiale” cum ne arată, din exemplu (alegerii fiind cu totul inimpărtătoare). Să fie sau-n asfințit”, datată 1881-1882: „Și de asupra mea râmii / Durerea de-mi curmă / Să fii iubirea mea dîinii / Și visul meu din urmă...”

Sau există acea modernitate a gîndirii și conștientizării (ce poate fi făcut chip palpabil tot la ore li) care a înțeles că nimeni altul mărește conflictele ale interioare li, preferînd acel sentiment al scîndurii eului, atît de prezent în literaturile vechiului acestuia, ca în „Melancolie” sau „Ođă (în metru antic)”, ultima înfrîntă grav chipul în afișie al poetului „Înfășurarea în manta-mi”. Am elicit în primăvară un comentariu al Odel, realizat de o elevă olimpică (studiată acum la filologie) care se creștea pentru faza finală a concursului național de literatură, ce poartă, cum se știe, numele poetului. Și nu atît originalitatea comentariului m-a frapat atunci, ci mai ales senzația că există (că va fi mereu) un Eminescu necunoscut care vine dinșure generații, că există un Eminescu ce posedă o firesc pe băncile școlilor... Un Eminescu al lor li...

Venit, asadar, din vîntor, Eminescu se întîlnesc cu Creangă pe tema rafinamentului artistic. Artista desvîrșită al cuvîntului, stăruind amîndoi al forme care întemeiază conștient și al conținutului care întemeiază forme... Avînd însă o acută luciditate: „Unde vei găsi cuvîntul / Ce exprimă adevărul”, iar cînd acest cuvînt nu putea fi găsit, trebuie că gîndea pentru amîndoi povestitorul: „Și nu că mă laud, căci lauda-i fată: prin somn, nu ceream de mîncare; dacă mă seulum nu mai așteptam să-mi deie alții; și cînd era de făcut ceva treabă o cam rîream de pe acasă. S-ai noi mai aveam și alte bunuri li cînd mă lua cineva cu rîul, puțină trăbă făcea cu mine; cînd mă lua cu binșorul nici atît; iar cînd mă lăsa de capul meu făceam cîte-o drăguț de trebură ca aceea, de nici Sfînta Nastasia izbăvitoare de otrăvă nu era în stare a o desface cu tot mestesugul ei...”

Gînda astfel, relativînd totul, pentru ce poetul să îndure mai ușor atita sete de absolut li... Poate în numele pretenției!

Septembrie acesta școlar li celebrează încă o dată pe cei doi mari scriitori și literaturii noastre. Ca pe două extreme care, paradoxal, se ating totuși; unul făcîndu-ne prin Europa romantică drum de acces către universalitate, celălalt aducînd la înfrînarea spiritului originar, distilat în esențe fabuloase și inconfundabile ale străvechii arte ale povestirii naționale. Clasicii amîndoi, intru desvîrșirea graiului, ei se repetă mereu în manuale școlare, de fiecare dată însă cu o chip aproape necunoscut, precum nesfîrșitele chipuri ale unui întreg popor...

Adrian Costache
profesor — București

Dăruire și competență

În societatea contemporană, intr-o lume tot mai multă tehnicii și ciberneticii, este evident necesar să ne întrebăm care e locul limbii și literaturii române ca obiect de studiu, cit și ca mijloc de exprimare și cultivare a valorilor etice și estetice în rîndul tinerii generații.

Profesorul de limbă și literatură română nu rămîne doar un mijloc între obiectul de studiu și elevi, ci devine un modelator, un îndrumător abil, conștient de cerințele actuale de instruire și educație, comparabile cu efortul creator general atît de rapid și eficient, ce ni se revelează în primul rînd pe plan tehnico-științific. Pentru a absorbi elevii de studiu limbii și literaturii române într-un moment în care acestora le este mult mai comod să apeleze de pildă, la mijloacele massmedia pentru a-și satisface acuzarea plăcută a timpului, profesorul trebuie să apeleze la o didactică activă, dinamică, motivîndu-și demersul, făcînd în timo dovada imperioasei nevoi de instruire și educație, trătrea adevărată neîntînd rămîne în afara revelațiilor ce ni le oferă creația artistică, marea cultură națională și universală. Nu va fi niciodată anacronică citirea în fata grupului de elevi a poeziilor lui Eminescu, Arghezi sau Blaga, a Amintirilor lui Creangă, a povestirilor și romanelor lui Sadoveanu, cînd tinerii vor fi mereu interesați de creația nouă, indiferent dacă aceasta se va numi „noeme” sau „elesii”, dacă vor aparține lui Nichita Stănescu sau lui Marin Sorescu, oricărui alt creator care se ridică la înălțimea valorii. Cu alte cuvinte, se poate lega traintic prezentul de tradiție, avînd viziunea viitorului, chiar printr-o vîntură și educativă, zîmbește al unor tineri cărora nu le vine la îndemînă să creadă că sînt urmașii cluzărilor și ai păstorilor care l-au înșurțat, sînzînd, pe Mireea cel Mare într-o bălăie cu turcii, rămasă memorabilă.

Dar rîziorile gramaticii?!, acea disciplină nu încală așezabilă dacă pentru unii n-a ajuns să fie de prisos. Să fie rare vorbe de o vocație a profesorilor de limbă și literatură română de a exersa rezulți și norme de drazul profesiei? Norocul nostru al tuturor este că sînt foarte rutini aceia care mai gîndesc astfel, după cum la fel de rutini mai sînt otro-

fesorii care n-au reușit să transforme predarea gramaticii într-un exercițiu viu, practic, indispensabil vieții cotidiene. Căci trebuie să întelez că elocința este o necesitate absolută oricărui naționi ce aspiră spre culmi ale culturii și civilizației. Exprimarea logică, precisă, clară, nuantată este imperios necesară în epoca tehnicii și computerelor, care exclud inexactitățile, dezacordurile.

Există la ora actuală o stringență a înțelegerii rolului imens de care li are limba în vista societății și a individualului, creșterea oermanentă a nivelului de cultură și civilizație. De aceea cultivarea interesului și dragostei pentru limbă și literatură română nu poate rămîne la nivelul enunțurilor. Această problemă trebuie să se bucare de activarea lară, analizînd efortul colectiv și conștient. Generațiile tinere au nevoie de îndrumare și implicare atît de diriate, care să faciliteze însușirea limbajului valorilor autentice, degajîndu-se. În același timp, profesorul de balastul unor acțiuni periferice școlului maior al predării limbii și literaturii române, răsînzînd înaltelor imperative de formare a viitorului cetățean și specialist care se va identifica tot mai mult cu propriul său limbaj, cu cunoștințele sale, cu felul sau de a trăi realitatea.

Ne aflăm în fata unui act civic de mare răspundere: căci credem că limbii și literaturii române nu-si poate găsi implinirea fără devoțiunea cadrelor didactice față de obiectul de învățămînt și față de elevi, față de societate. Alasamentul față de cauza limbii și culturii române nu presupune un efort în sine, ci dedicarea firească, consolidată de cunoșterea și permanența perfecționare a metodelor de lucru, de resorturile unor trătiri înalte, arzînd pe rugul datoriei față de neam și patrie. În nesfîrșita sinușioasă a învățării și cunoașterii, a cultivării spirituale, a formării civice a tinerii generații, motivată sînt numeroase, convîșșătoare, rodnice. Secretul succesului se poate numi, deopotrivă, dăruire și competență înșurțată, receptivitatea maximă la cerințele actuale și vîntoare.

Cornel Nistor
profesor — Alba Iulia

Cuția cu bomboane

Îl deschise ușa cu băgare de seamă și încolți în toate părțile: drumul era liber. Pe culoarul întunecat erau îngrămădite vechituri de tot felul ca într-un magazin de antichități.

Pași în virful picioarelor avind grijă să meargă pe mijlocul holului acolo unde nu riscă să se împiedice de ceva și să auză. Aproape imediat se opri în fața ușii cu o plăcută de email pe care scria „Privat” și ascultă: nu se auzea nimic. Cînd se aplecă să se uite pe gaura cheii nu deslăși decât o limbă de lumină aurie. „Doarme cu ferestra deschisă” gândi, oftînd uşurat și, fără să mai zăbovescă, o apucă spre bucatărie.

Înainte de a intra se rezemă o clipă de zid: înima îi bătea de parcă ar fi slergat ceasuri întregi deși nu făcuse altceva decît să umbra de la o ușă la alta. După cîva timp leși: avea mișcările murdare de cretă și zimbea; simtea o emoție plină de incitare ca și cum ar fi predat un mesaj care pînă atunci ar fi apăsător timp îndelungat. „Cum așa cealaltă se poate deschide”, gândi, înțepindu-se spre baie cu pași apăsați.

Din cauza zgomotului apei care șiroia în cadă, nu mai auzi ușa care se deschidea. Nela își acenase năpucii și numai în cloraj luncă pe mozaicul din hol ca pe spinarea unui animal fabulos al cărui cap se termina în bucatărie.

Totul deplina acum de cit de repede reușea să-o facă. Mișcîndu-se cu futeala unui spion în teritoriu interzis, deschise frigiderul, înhătă ouăle pe care scria „Lili” și le spurse în tigaia pe care o lăsa să se încălzească pe aragaz. După ce împachetă caile într-un servetel deschise ferestra și aruncă pachetul în grădini.

Pe stradă nu era nimeni, doar în grădina de vizavi, lângă tufa de măceșe, se auză ca de obicei pe o bancă un bărbat. Deși era îmbrăcat grozav părea atât de slăbit, încît fără să vrea Nela îl zîmbi cu simpatie. „Totul e în ordine” gândi și-i surse din nou bătrînului exact ca cîndva care încerca din plin bucuria de a fi încalcat obișnuința. Închise geamul și în timp ce viața să aprindă aragazul, își dădu seama că n-are chibrituri; nu-l răvîrî: teo decît să se întoarcă în cameră și să-și ia bricheta.

Ca să nu mai piardă vremea umplu lăbul cu apă și-l puse pe aragaz lângă țigăle. Dacă nu s-ar fi aplecat să ia cafeaua din bufet poate că n-ar fi observat linia albă, grosă, trasă cu creta care împărțea bucatăria în două. În loc să se amuze făcu ceva mai rău: desprinsu o unghia o bucată de var din perete și se apucă să îngroape linia.

„Putem trăi foarte bine mai departe și așa” gîndea, călătînd din cap; pînă creț l se răvîndise pe față ca o plasă cu ochuri micc ascunzîndu-i o clipă privirea: exprima mai mult decît orice cuvînt. Poate nu era de vină numai Lili, continua să gîndească, de vină era locul otrăvit în care trăiau și pe care simțeau nevoia să și-l împartă așa cum tai o piine pe din două. De vină era, poate, și bărbatul care venea de un an încoace să-o vadă pe Lili.

Pînă să-l întâlnească atitudinea ei își dădea seama că Anton n-avea cum să ajungă mai devreme de acî. Nela începuse să-l aștepte încă de la primă de dimineață se gîndea la el; se mai gîndea și la viața ei. „Ce destin zărit!” își spunea simțînd un gol în suflet și dezolarea care umplea acest gol. Încercă să-l ia în brațe, dar, trei scene tari, cîteva noți frumoase și multă așteptare.

Într-un fel era bucuroasă că toate acestea trecuseră dar și tristă la gîndul că mîrtețele ei amintiri nu erau de ajuns ca să umple puțînul zilelor. „Poate că pînă la urmă o să fie bine” își spuse trăgînd cu urechea la zgomotele de pe hol. Lili trosnea și buinea, zdrăngănea vasele din bufet, scotea după tacituri în sertare. „Pregătește masa pentru Anton” își spuse, oftînd ușor încudată. Numai că el n-o să aibă poftă de mîncare astă-seară”. După ora șapte, cînd zgomotele din hol se mai liniștiseră, Nela își trase un sal pe umeri și ieși în grădini.

mihaela serșun

l se opriseră pe linia trasă cu creta: era la fel de albă, poate doar uspră mijloc se mai subțiasse puțin. Mulțumită, surse îngustîndu-și pleoapele:

— Dumnică e rîndul tău să faci curăț; pielea din jurul ochilor se făcuse numai crepuri ca pe grîmizii acru puzet. — Tăi, pierdu: scapă! umocului. Vocaia Nela era aproape vesală ca și cum ar fi pălărit-o. Poate că și reușea.

— Dacă l-am avut, spuse Lili hănuitoare și se duse să deschidă ferestra. Nela se dăduse cu parfum, un miros dulce și putred ca frunzile în toamnă pe care ea nu-l suportă. Dar nici nu îndrăznea să-i spună nimic. De cîteva ori Nela vruse să se omoare. Acum nu mai avea. Își găuse adevărata vocație. „Deci o profesoră fără har mai bine o țiră cu pedigea”, gîndea, strîmbîndu-se dezgustată. Într-adevăr putea îngroșea. Pînă și cîrpa de vase miroșea a parfum.

Cînd deschise frigiderul și văzu că ouăle lipseau, Lili rămase o clipă nedumerită: reflecția Nela bănuise întotdeauna că „meditația” era o povară pentru ea. Acum era sigură. Surse pregătîndu-se să dispară. Stia la ce să se aplece cînd furta lina loc banului simi. În timp ce își eraa drum pe lângă aragaz ca un soldat pe un cîmp minat, ouăle pe care scria „Nela” zburară prin aer cu viteza unor ghiulele înraze din tun, spargîndu-se cu zgomot pe ciment.

— Un motiv în plus ca tu să faci Dumnică curăț, spuse Nela, zîmbînd ironic și ieși din bucatărie. Dumnică era și ziua lui de vizită. Deși stia că Anton n-avea cum să ajungă mai devreme de acî, Nela începuse să-l aștepte încă de la primă de dimineață se gîndea la el; se mai gîndea și la viața ei. „Ce destin zărit!” își spunea simțînd un gol în suflet și dezolarea care umplea acest gol. Încercă să-l ia în brațe, dar, trei scene tari, cîteva noți frumoase și multă așteptare.

Într-un fel era bucuroasă că toate acestea trecuseră dar și tristă la gîndul că mîrtețele ei amintiri nu erau de ajuns ca să umple puțînul zilelor. „Poate că pînă la urmă o să fie bine” își spuse trăgînd cu urechea la zgomotele de pe hol. Lili trosnea și buinea, zdrăngănea vasele din bufet, scotea după tacituri în sertare. „Pregătește masa pentru Anton” își spuse, oftînd ușor încudată. Numai că el n-o să aibă poftă de mîncare astă-seară”. După ora șapte, cînd zgomotele din hol se mai liniștiseră, Nela își trase un sal pe umeri și ieși în grădini.

Umples dumberăvile țării. Stilul etern Atinge fiorul de crin al văzduhului, Prin forma pilostrului trece gîndul curat, Doina prin bocet, baloda prin imnuri, Veghe a veghelor — Dăinuie palauș cu un singur rubin, Oastea în bronzuri toie bazalturi, Nestingheritea ierburii paraclisuri cuvînt.

Glas în azur Departe clopotnița, Trimite cercuri albastre de sunete Peste cătunele țării cită frunză dumberăvnică. Pentru glia fericirea capătă formele inimii. Treimea din clopote luminaoază cu fulgerul, Credința-n fruntarii, eterna flință a neamului, Ochiul demnității astrale.

Un poet al culorii

Detul se chinuise. Aproape că își pierduse Probabil că nimeni n-ar fi înțeles, era sigură că numai el va înțelege. În grădini era umedă; picura; lumina becului de pe stradă oscila și filia în burnită ca o flacără. „Poate că pînă la urmă o să fie bine, repetă, lipindu-se cu spatele de porții; la asta se gîndise și ieri și astăzi însă atunci mai avea încă vreme de gîndire și putea să nu hotărască nimic definitiv, acum însă nu mai avea. În clipa cînd îl văzu dînd colțul străzii nu se mai gîndi la nimic, nu mai avea putere pentru așa ceva. Încrimenise — o umbră în zăpezile: Anton venea agale; în mîna ținea un pachet învelit în alb. Era cit pe aci să treacă pe lângă ea fără să-o vadă. Îl opri trăgîndu-l de mîneacă. Bărbatul o privi încercat.

— Așa să-ți spun ceva, zise cu o voce pe care nu și-o recunosc, într-ălit de jalnic suna. După ce lești de la Lili, adăugă grăbită ca și cum ar fi fost un lucru peste care trebuia trecuți repede și fără multă vorbă. El zîmbi și totul dispărui în jurul ei; nu mai vedea decît ochii lui care străluciră dar cîngreu de spus dacă zîmbetul lui trăda ceva din ceea ce se petrecuse înăuntru. — Dacă ne prinde sora ta? — Nela îl asculta vocea pe care pînă atunci n-o auzise decît prin uși.

— Așa cînd zîmbetul lui dispărui își dădu seama că se întâmplase ceva. — Sint o femeie nelinemată, lmi știu lungul nasului, spuse confuz, rosindu-se toată. Ce sint eu, la naiba? — Dar și ea e un om de nimic... se bilbil simțînd cum o senzație de rusine îi trece prin trup și o îngheată. — Anton dădea aprobator din cap și se inclina apocape inconștient. Deodată îi luă mîna și i-o sărută. Simț cum îi rvințește inima de parcă ar fi tinut-o în palma lui ca pe o pasăre vie. — Da, așa trebuia să fie, nu era nimic simplu, dar nu trebuia să se mire, totul venise cînd, ca de sine.

Rămase lipită de poartă uitîndu-se după el. În prag Anton se mai întoarse o dată și o privi și ea înțelese că viața ei abia acum începuse. — Depă o vreme se întoarse în cameră. Nu-i luă prea mult timp să ștergă praful și să schimbe între ele bibelourile de pe etajeră. Cînd termină notări că e cazul să-și pună să-l ochie. — Unicat, genul intelectual, categoria piept de pai” își spuse cu afecțiune, potrivindu-și rochia, în fața oglinzii. Pe urmă se rufă și-și dădu cu parfum.

Se uită la ceas; timpul se țira ca un melc. Negîndîndu-și locul se mai învîrti o vreme prin cameră apoi se așeză la ferestra și privi în întuneric. — Cînd auzi o bătaie în ușă rămase pe loc; ar fi sărit de pe scaun dar o ultimă urmă de mîndrie o opri. — Înțoarse capul înțet: era Lili. Cîteva momente în cameră domni tăcerea. Nela simți că trebuia să spună ceva, să stîlze liniștea care se asternuse dar fără îndoială nu era nimic de spus.

Lili se așezase pe pat. — Mi-a adus o cutie de bomboane. A patruzecea, spuse și zîmbi. „Exact ca cîndva care se teme să nu-și arate tristețea”, gîndi Nela privindu-i fața care se încălzea la lumina zîmbetului. — Continutul să zîmbească, Lili începui să se joace cu ciucurii de la pătură. — Se gîndea la Anton. După ce intrase la ea, îi sărutase mîna aruncîndu-i una din acele rare priviri care o făceau să se sperie că el o să-i spună ceva ce trebuia de mult spus, acel lucru tainic necesar fericirii. În loc de asta Anton îl întinse pachetul învelit în hîrtie albă. Stia ce e înăuntru. Ar fi putut să-l pîlmuiască sau să strige dar viața n-o învățase nimic. Desfăcuse cutia de bomboane din învelitoare și-o acenase peste celelalte. În clipa următoare cutiile se prăbușiseră de pe mîsău, atrase una de alta ca pescărușii, noaptea, de lumina farului.

Anton începuse o frază apoi se oprise, ca de obicei, la mijlocul drumului renunțînd parcă să se facă înțeleș. — Ea se apucase să strîngă bomboanele de pe jos. — Le așezase una sub cealaltă, în cutii, fără să se chinase de ochelari, cu aceeași scrupulozitate cu care aduna cifrele în registru. Cînd terminase se simțise vîgăuită dar totodată tristă și fericită ca după o noapte de dragoste. — Pe Anton nu-l auzise plecînd. Dispăruse fără un cuvînt așa cum de altfel și intrase în viața ei. Nela se ghemui pe scaun cu capul plecat: nu voia ca Lili să-l vadă lacrimile, nici obrazul; avea acum înfășurarea unei femei bălîne. Lili continuă să zîmbească și se gîndi că totuși era ca mai înainte dar fără nici o speranță.

florea miu

Nisipul dintre rîni Ne mai este uneari și teamă. Frigul ne cuprinde uneori. Cold, nisipul dintre rîni ne cheamă cînd rămînem noapților datori.

Spunem întrebările să treacă... Nici răspunsuri parcă nu mai sint l. Clipa fără margini își apliceacă laete amintirile-n pîmînt.

Vrem să ne privim și nu se poate și ne este încă și mai dar l. Și ne luminează, dintra toate, larba unui singe victor.

Umbră călătoare Merg prin mine pînă-n zori peste iarba unui nor. Merg prin nor și norul trece și-i rămîne umbră rece. Vreau în mine să m-ascund dar m-împiedic de un gînd. Rana ca un zid m-aposă — eu imi fac din rană casă l. Spre lumină încă strig și se face-n mine frig... Numai dîncala de zore arde umbră-mi călătoare cu izvoare-n ea, de sare l.

Lîngă mare Zidul o lacrimă este. Pietra e gîndul neplins. Valul — această poveste — rămîne în mine ascuns.

O pasăre și lasă nisipul în mînie toamnei adîncul. Din epocă cuvîntului simplu izvoare se-nalță pe stînci.

Ielia rădulescu

Il petrec cu privirea De la un orizont la altul Și luigerul despîcîc în jurul tău. Abia te zăresc Abi Nemișcat Co atunci în coplărie Cînd singurătatea era o duminecă Și te estepotom să răsarî Din tîmpla dimineții.

Ursita Ce frumoși eram noi Cînd mergeam pe linia Dreaptă și lungă din palma mea. Nici un nod Nici o cumpănă grea.

Sus pe cer Carul Mare șchiopătînd dintr-o stea. Pastel ...și-n lumina amiezii eu singură și fără înțelepciune trag hotarul-nădeii mereu mai aproape de mine...

Amăgirie Stîm de atunci alături Cu gîndul prea greu pentru zbor. Nu mai lăsa accesul umbră Aduce vînt șloas dinspre noaptea Și încrimenim mai departe Dar gîndul bun s-a și dus Fără să-l rostim...

Cîntecul lebedei Lui Nichita Stănescu În casa mea Lucrurile se înstrîmbează și pleacă din sine. Ceea ce rămîne în urmă Este spoliul gal-încrimenit și crispat Sflîrcînd lumina. De jur împrejurul meu copacii îmbătrînesc Unul lîngă altul, noduros și uscat Și verdele ierburii se tulbură sub botul cailor.

— Se moare din doi în doi, Spune poetul. Strîgătu se rupe din pustietate Brusc. Aruncînd de pe mine cămoșa de lacrimi În care vegheam cu demnitate Bunul cel mai de preț care mi-a mai rămas: Viața.

Orizont pierdut Te prezint demult ascuns În ceața nesomnului cu o năducă. La capătul nopții Căcerii miei albastri se apresc

Il petrec cu privirea De la un orizont la altul Și luigerul despîcîc în jurul tău. Abia te zăresc Abi Nemișcat Co atunci în coplărie Cînd singurătatea era o duminecă Și te estepotom să răsarî Din tîmpla dimineții.

Ursita Ce frumoși eram noi Cînd mergeam pe linia Dreaptă și lungă din palma mea. Nici un nod Nici o cumpănă grea.

Sus pe cer Carul Mare șchiopătînd dintr-o stea. Pastel ...și-n lumina amiezii eu singură și fără înțelepciune trag hotarul-nădeii mereu mai aproape de mine...

Amăgirie Stîm de atunci alături Cu gîndul prea greu pentru zbor. Nu mai lăsa accesul umbră Aduce vînt șloas dinspre noaptea Și încrimenim mai departe Dar gîndul bun s-a și dus Fără să-l rostim...

Cîntecul lebedei Lui Nichita Stănescu În casa mea Lucrurile se înstrîmbează și pleacă din sine. Ceea ce rămîne în urmă Este spoliul gal-încrimenit și crispat Sflîrcînd lumina. De jur împrejurul meu copacii îmbătrînesc Unul lîngă altul, noduros și uscat Și verdele ierburii se tulbură sub botul cailor.

— Se moare din doi în doi, Spune poetul. Strîgătu se rupe din pustietate Brusc. Aruncînd de pe mine cămoșa de lacrimi În care vegheam cu demnitate Bunul cel mai de preț care mi-a mai rămas: Viața.

Orizont pierdut Te prezint demult ascuns În ceața nesomnului cu o năducă. La capătul nopții Căcerii miei albastri se apresc

plastică

Un poet al culorii

plastică de ceea ce noi recunoaștem a fi pictură în stil ecourilor ale maestrilor naționali se resimt și în cîteva sculare, mai ales, sau pasteluri, unde efectul culorilor pierdute în planuri succesive de perspectivă, în peisajele montane sau plămuntane, cu deseori, par a avea mai mult o realitate virtuală, interioară, decît una posibilă. Dar farmecul lor, impresionabilitatea lor artistică nu scade cu nimic. Dimpovtriva, un aliat stilistic rafinat metamorfozează aceste cadre într-o relație imagistică plină de prospețime și originalitate. Problemele de limbaj plastic nu afectează fondul de sensibilitate și forță al impresiei optice, așa încît faptul că unele pasteluri ne trimt cu gîndul la Fissaro, iar altele la pictura mai recentă a lui Violet Mărgineanu, spre exemplu, credem că sînt consonante întîmplătoare ale unei viziuni plastice, genuine prin excelență, de parte de intenția cîntărilor prețioase. Gong Shunzhi este, așa cum singur o mărturisește, un sculptor și pianistul, numai că sensibilitatea sa artistică și forța lui creativă l-au dus la rezultate plastice cel mai adesea plauzibile. Peisajele din expoziție au capacitatea de a inspira privitorului armonia și tîmna naturii, așa cum sint ele reținute și validate de retina artistului. Nu o face cu gesturi ostentative, ci cu mîgala și respectul pe care însăși pasiunea lui artistică le impune. Gong Shunzhi are vîrsta românilor, prin desenele, acuarelele și pastelurile lui, ceva din presa plinului simțirii sale față de locul unde l s-a adevărit vocația artistică.

muzică

Eminescu... după Eminescu

nese, străbătut și el de melancolia ce a creat „Sonata lui El” — melancolia tulburătoare în versurile eminesciene. Și gîndul te poartă la marți, damnați ai veacurilor, la personaje shakespeariene cu care Eminescu ar putea fi asemuit — „personaje chinute, care se caută pe sine, care se simt responsabile de destinele lumii”. Și toate aceste personaje iubesc cu intensitate, se dăruie și ard la flacăra pasiunii, asemenea lui Eminescu în versurile dedicate Veronicii — trei poezii de dragoste ce nasc apoi o avînză de gînduri — versuri în frînturi, sugerînd, ca într-o fulgurare prin întreaga sa creație, trăiri și imagini ce l-au marcat viața și opera; un colaj la fel de neașteptat și derutant ca și fragmentul de gînd matematic a cărui enunț se intercalează sau, mai curînd, întrecuie o clipă cursul visării. Improvizăția revine, cu o tentă desuetă, pregătînd romanța „Frunză verde de plămînt”, alit de dragă poetului, fredonată puțin trist, puțin ironic. Eminescu la sfîrșit de drum, rețîcind trasee de gînd, Eminescu răspundînd la întrebările anchetaților despre acel Poenaru... un ultim strîgăt de ajutor... și alit. Elevația extremă, condiționînd cunoașterea a priori a unor aspecte puțin știute din viața lui Eminescu, crează sentimentul unui oarecare ermetism, a unei inițiale inaccesibilități a publicului larg, solicitat la maximum dar curcînt în finalitate de nouătea „desenului de fum” pe care Ion Caracimiru și Dan Grigore îl conturează într-un spectacol de înaltă gînită artistică.

POSTAL

venit toamna / Acoperă-mi inima cu ceva... Pentru noi, aceste versuri ale lui Nichita Stănescu alcătuiesc cea mai frumoasă poezie de toamnă din lirica universală, sint cel mai deznădăduit strigăt al despărțirii de viață și de fructul ei, se aud ca bocetul lui Ghilgames pentru prietenul său, Enkidu. Dar citi dintre noi are ce să acopere și citi cu ce să acopere, asta n-o mai știm destul cum se aude, sintem ce vrem să fim, sintem ce ni se pare că sintem și sintem numai și numai ceea ce sintem. Simple adevăruri, poate deja banalități, pentru prietenul său, Enkidu. Dar citi dintre noi are ce să acopere și citi cu ce să acopere, asta n-o mai știm destul cum se aude, sintem ce vrem să fim, sintem ce ni se pare că sintem și sintem numai și numai ceea ce sintem. Simple adevăruri, poate deja banalități, pentru prietenul său, Enkidu. Dar citi dintre noi are ce să acopere și citi cu ce să acopere, asta n-o mai știm destul cum se aude, sintem ce vrem să fim, sintem ce ni se pare că sintem și sintem numai și numai ceea ce sintem.

Yosemite, Yosemite...

acum mai bine de un secol, cîțitorii de poezie se închinau de versurile pe care Veronica Micle i le dedica fetei sale Valeria (viitoarea interpretă de operă Nilda), în „Convorbiri literare”, din februarie 1881, sub titlul *Lac — oglindă*. Mereu nedeul lac Yosemite din California reprezenta pentru poetă un simbol al purității stări sufletești, aparent calme, precum oglinda aparent nemiscată a apei. Dar o clipă de-al răsfiră starea sufletului meu, / Te vei tulbura îndată și-ai fi tulbură mereu. Aducerea măturii este astfel neconștientă victorie într-o confuzie adîncă, față de care simțea și atracție, dar și respingere. Era pentru ea dinții oară cînd o scriitoare de la noi încerca să transpună în versuri eroica, spre a o ridica la rangul de mod de raportare a omului față de existență. Numele celui care a prilejuit manifestarea acestei relaționări s-a întimplat să fie Mihail Eminescu.

Prag mult și pe nedrept a fost privit totuși scriitor Veronica Micle în umbra genului eminescian, cînd, de fapt, el atestă a valorii în sine, chiar dacă nu se află mereu pe culmile expresivității. Însă trebuie să avem în vedere faptul că scriitoria noastră își asumaseră, dină la Veronica Micle și Matilda Cuzler Poni, alți misionari, deosebi din rînd de milioanele secole. Fie că e unii lucrător cismar, mort ca urmare a rănilor căpătate în timpul revoluției din 1848, Ana, mai tîrziu Veronica, își va depăși modesta condiție socială și va intra cu pasi neovășitori în cercurile intelectualelor țării.

Căsătoria cu profesorul universitar Ștefan Micle a constituit desigur numai ocazia unor lăcne. Căci Veronica Micle ajunge cînd să trăiască „dans una și grande intimitate și amicitie avec moi-même” — cum scrie chiar ea. Astfel, prin Veronica Micle se dovedește o dată în plus că femeile intelectuale din România se eliberaseră de complexele imazice și, într-un rîstina scurt, intraseră în condiția modernă, care presupunea, înainte de toate, afirmarea din ce în ce mai aserciatului „le moi”, descoperit, este limpede, prin intermediul experienței amoroase. O comparație cu spre pildă, Matilda Cuzler Poni, demonstrează că este vorba, la Veronica Micle, de o mitologie a dragostei fără orpăști, corepondentă desăvîrșită a amurului păgîn eminescian.

Lubrea il prilejuiește cunoașterea de sine, pe care o întreprinde, obligatoriu, prin rîstingere în altu, după preceptele romantice. Scriitoria noastră nu aveau încă deznădăduie a dragostei fără orpăști, corepondentă desăvîrșită a amurului păgîn eminescian.

REMEMORĂRI „Valul care-a plins pe glezna ta...”

1. Gleznela ei strălucise în seara catifelată ca două soarel fosforescenta derutind pescărușii.
2. Cum stătea prăbușită în lărbă, pe gleznela ei tremurau slaturii adormiți de o muzică secretă.

CUMPANĂ

Ars amândi
In două mari armate se-nvălăie oamenii, de-o parte țoii bărații pămîntului, de cealaltă parte, femele mărșalului.
Erau cu țoii goi ca la-necupriri și entropiile de-aecelasi erau extaz și nedormitilor, doar întinerul se ridica din să și din păduri alente să-i poată-avende însă carnea lor nevinovată strălucina în beznă.
Si iată-n miezul crud al noptii imbrățișate două mari armate. Doar trupurile lor în care voluptuos se acufundau erau fragede arme, lovitura de arătie era împănare, sărutul ținea lezată neaptea de cîmpole să nu mai poată urca la cer.
Neobosite, două mari armate se dezbrădau în lărburi suspinind și fără acul și fără vizieră tu esti pierdut în ele, luptătorul blind.

George Alboiu

Valoarea exigenței

Urmare din pag. 1
se pune problema criticii ca institutie. A demonstra talent ori virtutii scriitoricești, etc. — este, pentru un critic, doar o probă, doar pragul dincolo de care trebuie să pășim în lărbia institutiei sale. Evident să un critic literar este scriitor, în primul rînd scriitor. Dar la fel de evident este că el nu trebuie să se oprească la această demonstrație, căci dacă se oprește aici se învîrte în cerc vicios. În loc de a încerca să privească blocul de marmură încercă să se închine în el. Și acestuia cu un efort ridicul, să-l vîntule în principal face parte din blocul de marmură.
Chestiunea rămîne, cred, în domeniul unei impresii a optiunii: ce alegi? A scrie frumos și elegant despre contemporanii tăi (a te asemui, decl. cu ei, a te dizolva în logoului sîntic) — ori a escalada blocul de marmură? Este o impresie a optiunii, pentru că, de fapt, alegerea adevărată se face după ce ai dat proba scrierului (frumos). Prin urmare, datele reale ale problemei sînt acestea: ce alegi, starea pe loc, rămînera în inerția stihului — ori mersul mai departe?
Adevărata critică se verifică, de altfel, prin capacitatea de lărbizare, de privire a întregului, prin spiritul constructiv asadar. Lucrul de adevărat constructor începe de acolo de unde al etalonul-aur în vedere; este credibil, cu alte cuvinte, să te împui și ai constința datoriei implințite atunci cînd detii marile cărări

ALEKA DMU

Omule, dragostea mea
Esti o mică floare ce-ți dormi pe pămînt.
Iubeste pămîntul tu-ți insingera, iubeste pămîntul tu-ți insingera.
Iubeste pămîntul tu-ți insingera, iubeste pămîntul tu-ți insingera.
Iubeste pămîntul tu-ți insingera, iubeste pămîntul tu-ți insingera.

Ce este dragostea
Dragostea este o floare
Dragostea este o melodie
Dragostea este un apus de soare

Ilulian Neacșu

PREMIILE REVISTEI „LUCEAFĂRUL”

nica sta

Piruetă
Tinerii aceia slăși,
Intorși de pe front
(e mîșină-n noaptea despice vîntorii)
și-au răscuit de bucurie
cîit de toate nasturi de plumb de pe mantale,
(ce să vedeți / farocitatea singelui incită
uneari balaurul)
că o explodă o bombă în dragostea noastră.
Sentimentale făceau pirueta prin cab.

Reșu ca mărul pictorul a trecut cu paleta
prin țopa potopului;
a iesle de alcoolul lări
e socul lări fund al acestui poem.

gelu moraru

Poeme triste
Și cînt încep să scriu
Aici la ce se filmează pe margini
În centrul călii albe
Ceva imi zămislește umbra
Prinde contur
În timp ce eu stînesc aceste cuvinte
Ca mai apoi să mă domine
Și să-mi dicteze
Aceste poeme

Și iată un ciine
De o vreme
În fiece oră
Delușos o ploacă cîzută
Prin asfalturi trec purtindu-mi singurătatea
Păcurătoare plai
Sint o orchestră o norilor
De o vreme în toate singerează
Absența trupului tău

valentina bucur-caracașian

Brăncușiană (Tablou III)
Prinși
În cercul vrului de brațe,
unde inși învingătorii
se visează captivi,
Ei, ea,
într-o definiție,
unică respirație,
și revorsă
unul în celălalt
eterul sufletelor,
cînd,
prin țecerea mamoreeană
se-ucde
cum adormea
gravitația-n pămînt.

Geneză repetată (Tablou I)
Între țărîm și orizont,
legănare de valuri versul
efemer argintate de soare,
văzduh transparent,
îci-colo
stropit cu pescăruși
— mici puncte plînd
larg despicate în două
ca niște cărți
uite de timp.
Nisip multicolor de oameni
peste nisipul de plajă.
Din rătăcirile spume,
o fată
se ridică din ape i
zeitate aievea.

lavinia stoicu

Drumul
Împreună-am leșit la marginea orașului,
cu tramvaiul din miezul de noapte.

Călețel singuri prin ceală,
de lăbit sub de frate,
peșii tăi în urme, bărbot
ce necunoscut-și răbîn
o galopul sau pleacă.
Cit o bătoale de ploacă
sau cit o sulare,
o gînd între noi e un drum
al pămîntului strigăt, cu spaima
de-o nu-și fi pierdut frumusețea
sau sunetul plaii rapzi de voră
spre timpone de surd.

Egali cu viața din verdele frunzel.
Căline și vîi mult adun
și drumul cel dulce al fructului copt
urmat de furnici.

În pâr prîncirea magnolii
Bucuria lemei de-acum i
aripa unui lilac înflorit —
corăbii de mireasma pe-oceanul memoriei.

Ca de-o costă dărită m-approli
de valea cu miezul strivit între dealuri,

mușcata de vineta flori.
Fiecare somnul își doarme
în porlea-i de lume.
Să spun adevărul i

După-amiaza respira obăsiă sub noi,
pierduta în lărburi eram arcul destins,
otrăvita părere-o iubiri creștea lînceada valuri,
iar în pâr prîncirea magnolii.

Fotografii de sărbătoare
Pahare curite și exotice fructe,
luminiări tremurînd pe apa mătăii
ca-ntr-un prapure bîntănit.

Din bogale bucheta
o brîndușă de toamnă răsoare
din pierdutele vîi ale memoriei
sărbătorile de-o și dezvelind i

Cămeșă albăstră cu mîrșul de sare
de la gustul pielii furat,
și bluze cea roz

Egale-n intensitatea culorilor lor —
o fotografie a dragostei
le era imbrățișare.

„Cu-ninsela trupuri treacînd prin doșoare...”
Pe-această culme-o răbdării stă Viața,
sărbătorile ei însemnate-s în noi.

Literatura ca viață

Urmare din pag. 1
recurs la o altă formă: aceea de a reduce cît mai mult distanța dintre ideologic al psihologic, „Lumea este creația mea și ea trebuie să arate în conformitate cu mine” pare a spune la tot pasul personajul modern.

Definiția de sine — problemă centrală a antropologiei — a relapsat să devină problema personajului modern. „Cine sunt eu?” este întrebarea inevitabilă la care se ajunge, indiferent în ce direcție își îndreaptă pașii.

Urmărind istoria personajului vom ajunge și la o constatare uluitoare. Am văzut deja că pe măsură ce acesta se „institue” și se adăpostește, se și generalizează, se umanizează, se sociologizează. Cu altii mai mult cu cît a pătruns mai profund în subconștient, de unde pune în libertate întregul fundamentele ale vieții, la care inserționează pe cele cotidiene, ale vieții practice. Nu putem vorbi de o personaj artificială (există și ei, dar nu ne interesează deocamdată), întrucît el este rezultatul frămîntării istorice a unei anumite comunități umane. După cum nu putem vorbi nici despre o tipologie de import, străină specificului românesc, sau de sincronizare, fără temelii puterice. În privința tipologiilor de import, lucrurile s-au clarificat. Nu au fost viabile, succombînd la primul contact cu viața, cu cultura. Teoria că apariția unor noi tipologii de personaj în literatura română s-ar datorita imitației, sincronismului, ni se pare la fel de falsă din moment ce nu există vreo tipologie specifică literaturii române care să nu aibă și deschidere universală. Și chiar dacă unele dintre ele au apărut posterior celorlalte, din alte literaturi, acestea nu înseamnă că înăuntrul comunității românești n-au existat premisele apariției lor. Ele n-au putut lua formă literară la timp, ceea ce este o cu totul altă problemă. Sint de găsit, în alte literaturi, cîteva tipologii de personaj de care nu le vom întîlni și în cea românească. Este dovada clară că sincronismul n-a funcționat ca o lege. Și că nici nu este o lege.

Personajul lui Marin Preda și al generației sale își ridică problema adevărului și al destinului său; mai precis spus, al lui și al (pe ce te bazezi?) „Cum au fost cu adevărat lucrurile?”, al responsabilității morale, pornind de la „eu-1” implicat în istorie („ce-ai fi făcut dacă...?”) și al înțelegerii mecanismelor sociale.

Personajul lui Marin Preda și al generației sale își ridică problema adevărului și al destinului său; mai precis spus, al lui și al (pe ce te bazezi?) „Cum au fost cu adevărat lucrurile?”, al responsabilității morale, pornind de la „eu-1” implicat în istorie („ce-ai fi făcut dacă...?”) și al înțelegerii mecanismelor sociale.

Personajul lui Marin Preda și al generației sale își ridică problema adevărului și al destinului său; mai precis spus, al lui și al (pe ce te bazezi?) „Cum au fost cu adevărat lucrurile?”, al responsabilității morale, pornind de la „eu-1” implicat în istorie („ce-ai fi făcut dacă...?”) și al înțelegerii mecanismelor sociale.

